

Πλαίσιο Mortimer & Scott (2003): Όψεις Ανάλυσης¹

Εστίαση	<p>1. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ/ ΣΤΟΧΟΙ (σε όλη τη διάρκεια του μαθήματος)</p> <p>[προσανατολισμός- έναυσμα μαθήματος, ανάδειξη και επεξεργασία των απόψεων των μαθητών, εισαγωγή και ανάπτυξη της επιστημονικής άποψης (που μπορεί να αφορά σε επιστημονικά, επιστημολογικά, τεχνολογικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα), καθοδήγηση των μαθητών να εργαστούν με τις επιστημονικές ιδέες (νόημα) και υποστήριξη εσωτερικεύσής τους, καθοδήγηση των μαθητών να εφαρμόζουν και να επεκτείνουν τη χρήση της επιστημονικής γνώσης έτσι ώστε να την οικειοποιηθούν, εξασφάλιση της συνέχειας και της συνοχής της επιστημονικής «αφήγησης»]</p> <p><i>Βασικό ερώτημα: Ποιες επιδιώξεις υπηρετούνται σε σχέση με την επιστήμη που «διδάσκεται» σε κάθε φάση του μαθήματος;</i></p>	<p>2. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ</p> <p>A. Καθημερινή – επιστημονική γνώση</p> <p>B. Περιγραφή - εξήγηση – γενίκευση (ουσιώδη συστατικά της επιστημονικής κοινωνικής γλώσσας)</p> <p>Γ. Εμπειρικό – θεωρητικό επίπεδο</p> <p><i>Βασικό ερώτημα: Ποια είναι η φύση της γνώσης για την οποία διδάσκων και μαθητές συζητούν κατά τη διάρκεια του μαθήματος;</i></p>
Προσέγγιση	<p>3. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ</p> <p>A. Αλληλεπιδραστική- διαλογική</p> <p>B. Μη αλληλεπιδραστική - διαλογική</p> <p>Γ. Αλληλεπιδραστική - Επιτακτική/έγκυρη/αυταρχική</p> <p>Δ. Μη αλληλεπιδραστική - Επιτακτική/έγκυρη/αυταρχική</p> <p><i>Βασικό ερώτημα: Πώς εργάζεται ο διδάσκων με τους μαθητές του και τις ποικιλόμορφες απόψεις που διατυπώνονται κατά τη διάρκεια των φάσεων του μαθήματος;</i></p>	
Δράση	<p>4. ΜΟΤΙΒΑ ΛΟΓΟΥ</p> <p>Ερώτηση-Απάντηση- Ανατροφοδότηση & Ερώτηση-Απάντηση- Ανατροφοδότηση - Απάντηση- Ανατροφοδότηση I-R-F & I-R-F-R-F</p> <p><i>Βασικό ερώτημα: Ποια είναι τα μοτίβα αλληλεπίδρασης λόγου καθώς διδάσκων και μαθητές ανταλλάσσουν επικοινωνιακές δράσεις;</i></p>	<p>5. ΕΙΔΟΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΔΑΣΚΑΛΟΥ</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Υποστήριξη διαμόρφωσης ιδεών (π.χ. εισαγωγή μιας έννοιας, αναδιατύπωση μιας μαθητικής απάντησης, διαφοροποίηση ιδεών), ○ επιλογή ιδεών (εστίαση σε μια συγκεκριμένη μαθητική απάντηση, αγνόηση μιας απάντησης), <ul style="list-style-type: none"> ○ ανάδειξη ιδεών «κλειδιών» (επανάληψη μιας απάντησης, επιβεβαίωση της συνεισφοράς ενός μαθητή, χρήση επιβεβαιωτικού τόνου φωνής), ○ εξήγηση των ιδεών σε όλους τους μαθητές - διαμεσολάβηση (εξήγηση μιας ιδέας μαθητή στην ολομέλεια, παρακίνηση ενός μαθητή να επαναλάβει την απάντησή του, ανακοίνωση ιδεών/αποτελεσμάτων των ομάδων, παρουσίαση των ιδεών με χάρτες εννοιών), ○ έλεγχος της κατανόησης των μαθητών (ερωτήματα για διευκρίνιση της κατανόησης των μαθητών, καταγραφή γραπτών μαθητικών εξηγήσεων, αναζήτηση ομοφωνίας στην τάξη για ιδέες που συζητούνται), ○ ανασκόπηση ιδεών (συνόψιση των αποτελεσμάτων ενός πειράματος, ανασκόπηση των δραστηριοτήτων ενός μαθήματος, ανασκόπηση της προόδου μιας επιστημονικής «ιστορίας») <p><i>Βασικό ερώτημα: Πώς παρεμβαίνει ο διδάσκων, σε αυτό το σημείο του μαθήματος για να αναπτύξει την επιστημονική άποψη και να την κάνει διαθέσιμη σε όλους τους μαθητές;</i></p>

	Αλληλεπιδραστική	Μη αλληλεπιδραστική
Διαλογική	Αλληλεπιδραστική- διαλογική	Μη αλληλεπιδραστική - διαλογική
Επιτακτική/έγκυρη/αυταρχική	Αλληλεπιδραστική - Επιτακτική/έγκυρη/αυταρχική	Μη αλληλεπιδραστική - Επιτακτική/έγκυρη/αυταρχική

¹ Mortimer, E. F., & Scott, P. H. (2003). *Meaning making in secondary science classrooms*. Maidenhead, UK: Open University Press.

«Οι έξι περιοχές της πραγματικότητας»²

Οποτεδήποτε μιλάμε ή γράφουμε, πάντοτε και ταυτόχρονα οικοδομούμε έξι πράγματα ή αλλιώς έξι περιοχές «πραγματικότητας» (Gee 1999, σελ. 12):

- **Το νόημα και την αξία των όψεων του υλικού κόσμου (the meaning and value of aspects of the material world)**, π.χ. Ο δάσκαλος νομιμοποιείται να στέκεται σε μια θέση ή σε μια άλλη.

[Ποια είναι τα εγκαθιδρυμένα νοήματα μερικών από τα λέξεις και τις φράσεις που θεωρούνται σημαντικές για την περίσταση; Ποια είναι τα εγκαθιδρυμένα νοήματα και οι αξίες που φαίνεται να είναι συνδεδεμένες με τους τόπους, το χρόνο, τα σώματα, τα αντικείμενα και τους θεσμούς που σχετίζονται με την περίσταση; Ποια είναι τα πολιτισμικά μοντέλα και τα δίκτυα των μοντέλων που σχετίζονται με αυτά τα εγκαθιδρυμένα νοήματα; Ποιοι θεσμοί και ποιες πρακτικές και λόγοι αναπαράγονται;]

- **Δραστηριότητες (activities)**, π.χ., ο δάσκαλος και οι μαθητές μιλούν και δρουν με ένα συγκεκριμένο τρόπο που παραπέμπει σε μετωπική διδασκαλία.

[π.χ. ποια είναι η κύρια ή κύριες δραστηριότητες στη συγκεκριμένη περίσταση; Ποιες υποδραστηριότητες συνθέτουν τη δραστηριότητα; Πώς μπορούν να αιτιολογηθούν;]

- **Ταυτότητες και σχέσεις (identities and relationships)**, π.χ. μέσα στην τάξη κατά τη διάρκεια του μαθήματος των Φυσικών Επιστημών ο μαθητής Α είναι ο ηγέτης στην ομάδα του.

[Τι σχέσεις και ταυτότητες (θέσεις και ρόλοι) με τη συνεπακόλουθη σταδιακή διαμόρφωση ατομικών, κοινωνικών, πολιτισμικών γνώσεων, συναισθημάτων και αξιών φαίνεται να είναι σχετικές με τη δραστηριότητα; Πώς αυτές οι σχέσεις και οι ταυτότητες σταθεροποιούνται ή μετασηματίζονται στη συγκεκριμένη περίσταση; Με όρους ταυτότητας, δραστηριότητας και σχέσεων ποιες πρακτικές είναι σχετικές και ποιες όχι με την περίσταση; Πώς αυτές γίνονται σχετικές και μη σχετικές και με ποιους τρόπους;]

- **Πολιτική (politics) (η κατανομή των κοινωνικών αγαθών)**. Π.χ. ο δάσκαλος είναι «αυστηρός» όταν μιλά δυνατά και απότομα σε έναν μαθητή, ενώ ένας μαθητής με αντίστοιχη συμπεριφορά είναι «αναιδής».

[Ποια κοινωνικά αγαθά είναι σχετικά ή μη σχετικά με την περίσταση (θέση δασκάλου μαθητή, δύναμη, όψεις που σχετίζονται με το φύλο, την εθνότητα, την κοινωνική καταγωγή αλλά και ποιο στενές κοινωνικές νόρμες και ταυτότητες; Πώς αυτά είναι σχετικά ή μη σχετικά και με ποιους τρόπους;]

- **Συνδέσεις (connections)**, π.χ. ο δάσκαλος μιλά έτσι με ένα συγκεκριμένο τρόπο γιατί έχει μια συγκεκριμένη ιστορία.

[Ποιες είναι οι συνδέσεις μεταξύ των αλληλεπιδραστικών επεισοδίων κατά τη διάρκεια ενός μαθήματος; Ποιες είναι οι συνδέσεις με προηγούμενες και μελλοντικές αλληλεπιδράσεις σε σχέση με ανθρώπους, ιδέες, κείμενα, πράγματα, θεσμούς και πρακτικές ευρύτερα της δραστηριότητας; Σε ποιο βαθμό εξασφαλίζεται η συνοχή των δυο παραπάνω ερωτημάτων;]

- **Σημειολογία (semiotics)**, π.χ. χρησιμοποιείται κατά τη διάρκεια του μαθήματος των Φυσικών Επιστημών ο απλός καθημερινός λόγος ή λόγος των Φυσικών Επιστημών.

[π.χ. προφορικός και γραπτός λόγος, εικόνες, χειρονομίες – Πώς αυτά είναι σχετικά ή μη σχετικά; Ποια συστήματα γνώσης και τρόποι γνώσης είναι σχετικοί ή μη σχετικοί; Ποιες κοινωνικές γλώσσες είναι σχετικές ή μη σχετικές; Με ποιους τρόπους;]

---

² Gee, James Paul (1999): *An introduction to Discourse Analysis: Theory and Method*. London: Routledge.